

Grenzeloos pensioen

Vereniging voor pensioenrecht
Gerry Dietvorst

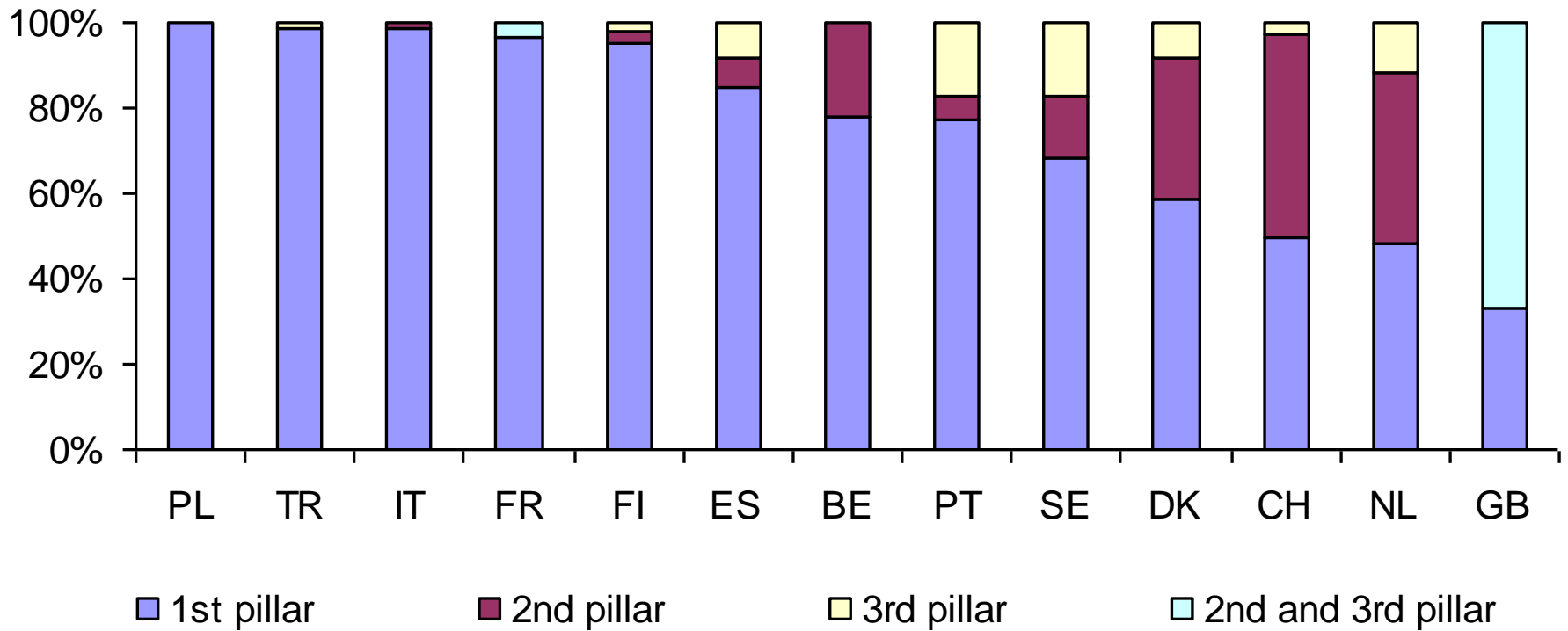
“Europese landen dansen op een zinkende Titanic”

Volkskrant 10 februari 2005

- *Duitsland, Frankrijk, Italië en Spanje*
- *Omslagstelsel*
- *Hervormen noodzaak maar vraagt politieke moed*

Breakdown of national benefits by pillars

Hervormen op zijn Frans

Volkskrant 15 november 2013

- EC: verhoog pensioenleeftijd van 62 naar 65
- Hollande verhoogt niet maar verlengt periode voor volledig pensioen
- Maar: regimes spéciaux ongemoeid
  - Ambtenaren
  - Treinpersoneel, metro
  - Plus 36 andere beroepsgroepen

Waarom is er nog geen echte interne markt voor levensverzekeringen en pensioen?

Invalshoeken

- Juridisch
- Fiscaal: omkeerregel, EET-TEE, exitheffing
- Toezicht
- Solidariteit
- Financieringswijze
- Cultuur/historie
- Adequaatheid
- Houdbaarheid overheidsfinanciën
- Rol en taak overheid
- Rol en taak Europese Commissie

Doel Europese Commissie

- Realiseren één interne markt levensverzekeringen en pensioen
- Wetgeving, verordeningen, richtlijnen, mededelingen, guidelines
- Lange termijn visie: Groenboeken, witboeken
- Initiatieven, beste practices
- Naleving EU-verdrag: inbreukprocedures EHvJ
- Spanning met subsidiariteitsbeginsel

Waarom is er nog geen interne
markt voor
levensverzekeringen en
pensioen?

Wat heeft de EC al gedaan?

- EU-strategie
- Groenboek en Witboek Pensioen
- Derde levenrichtlijn 1992/2002
- Pensioenrichtlijn 1998
- Pensioenfondsenrichtlijn 2003
- Concept Portability richtlijn oktober 2005
- Beste practices

EU 2020-strategie

- Bouwt voort op Lissabonstrategie
- Doel: EU markteconomie, concurrerend, sociaal en groen
- Meer werkgelegenheid: 75% (20-64 jaar) moet aan het werk
- Bevorderen sociale insluiting: risico op armoede beperken

Witboek: Een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen Brussel, 16.02.2012 COM(2012) 55 final

- Vergrijzing is een grote uitdaging voor pensioenstelsels, tenzij mannen en vrouwen *naarmate zij langer leven langer werken*
- Tot 2060 stijgt levensverwachting bij geboorte 7,9 en 6,5 j (m)
- Beroepsbevolking krimpt nu al
- Groeipotentieel beperkt en overheidsfinanciën onder druk
- Door meer integratie economiën is pensioenbeleid steeds meer een punt van gemeenschappelijke zorg
- Witboek is agenda om pensioenstelsels op langere termijn adequaat en duurzaam te maken

Uitdagingen volgens het Witboek

- Financiële duurzaamheid pensioenstelsels
  - Structurele hervormingen, o.a. meer kapitaaldekking
- Behoud adequate pensioenuitkeringen
  - Inkomen 65-plussers nu 94% van gemiddeld inkomen totale bevolking, positief
  - Hervormingen leiden tot lagere vervangingspercentages
  - Langer werken kan verv.% verhogen

Uitdagingen volgens het Witboek

- Rol EU en lidstaten pensioendossier
  - Lidstaten verantwoordelijk voor opzetten pensioenstelsels: subsidiariteitsbeginsel
  - Witboek respecteert verantwoordelijkheid lidstaten en wil beleidsinstrumenten gebruiken om hervormingen te ondersteunen dmv
    - Wetgeving, elkaar versterkende initiatieven, beleidscoördinatie, monitoring vooruitgang
  - Tot nu toe versnipperde benadering EC, nu meer allesomvattende aanpak en meer synergie verschillende beleidsgebieden

Uitdagingen volgens het Witboek

- Vergroting arbeidsparticipatie vrouwen en oudere werknemers
  - Afhankelijkheidsratio verdubbeld van 26% in 2010 tot 50% in 2050
  - Nu 1/3 volwassen leven met pensioen, wordt hoger
  - Verhoging pensioengerechtigde leeftijd
  - Afschaffen vroegpensioenregelingen, trend is omgebogen
  - Pensioengerechtigde leeftijd mannen en vrouwen gelijktrekken

Aanbevelingen EC

1. Pensioenleeftijd koppelen aan levensverwachting
  - Balans tussen arbeidzaam leven en pensioenleven wordt hersteld
2. Vroegpensioen beperken
  - Aanscherpen regels maar mogelijkheden voor zware beroepen
3. Langer arbeidzaam leven ondersteunen
  - Passende werkplek- en werkgelegenheidsmaatregelen
  - Fiscale stimulans
  - Investeren in gezond ouder worden
  - Uitleggen noodzaak langer werken is belangrijk
4. Pensioengerechtigde leeftijd mannen vrouwen gelijktrekken
5. Ontwikkeling aanvullende particuliere pensioenregelingen ondersteunen
  - Belastingen en andere financiële prikkels
  - Prikkel beter richten op personen die anders geen adequaat pensioen zouden opbouwen! Compensating layer!
  - Pensioentraceerdiensten (Pensioenregister)

Levenrichtlijn 2002/83EG

- Single license single passport: Vanuit één lidstaat, in andere lidstaten levensverzekeringen sluiten zonder er gevestigd te zijn
- Home country control
- Notificatieprocedure in andere lidstaat
- Voorlichting/informatie in taal woonstaat (art.36 richtlijn)
- Maar er zijn belemmeringen:
  - Fiscaal recht woonstaat vn/begunstigde toepasselijk
  - Contractenrecht woonstaat vn van toepassing, tenzij....
  - Informatieverstrekking aan vn in taal woonstaat vn !(art. 36)
- Praktische bijdrage aan interne markt?

Levenrichtlijn: een paar probleempjes

- Uitvoeren lijfrenteclausule na emigratie
  - DNB: nieuwe overeenkomst. Verzekeraars: uitvoeren bestaande overeenkomst
  - Als het al een nieuwe overeenkomst zou zijn dan geen grensoverschrijdende dienstverlening
  - Patstelling: klant is de dupe
- Oplossing:
  - Clausule op polis dat tweede fase onlosmakelijk verbonden is met...
  - afkoop of overdracht naar verzekeraar die wel genotificeerd is

Levenrichtlijn: een paar probleempjes

- Een in Nederland wonende vn emigreert naar België en continueert zijn polis van levensverzekering die met een Nederlandse levensverzekeraar is gesloten.
- België heft taks op verzekeringsverrichtingen (assurantiebelasting/IPT) van 1,1 % Mag België deze belasting heffen op polis die in Nederland is gesloten en na emigratie naar België doorloopt?
- RVS Levensverzekeringen tegen de Belgische Staat

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

- Mag België heffen over premies die zijn betaald voor overeenkomsten die in Nederland zijn gesloten en waarbij de vn later naar België is verhuisd
- Rechtbank Brussel
  - Verzet art. 50 levenrichtlijn zich hier tegen?
  - Verzetten de communautaire beginselen voor vrij verkeer van personen en diensten zich tegen een dergelijke nationale regeling?

Conclusie A G Kokott

- Vraag: moeten overeenkomsten die Nederlanders die naar België zijn verhuisd aan de Belgische verzekeringstaks worden onderworpen louter op grond van de omstandigheid dat hun woonplaats is veranderd?
- Unierecht geeft in beginsel antwoord, hoewel de Uniewetgever het de beoefenaars van het recht niet al te eenvoudig heeft gemaakt

Juridische analyse

- Interpretatie: lidstaat van verbintenis
  - Statisch: komt vast te staan ten tijde van aangaan verbintenis
  - Dynamisch: kan evolueren in de tijd
  - België en Oostenrijk zijn voorstander dynamische interpretatie
- Kokott: ik zal aantonen dat opzet van de regeling en de vrijheden leiden tot een statische interpretatie

Juridische analyse

- Grammaticale interpretatie: tekst geeft geen eenduidig antwoord op vraag welk tijdstip bepalend is voor vaststelling gewone verblijfplaats
- Richtlijn is onduidelijk of tijdstip aangaan overeenkomst of premiebetaling relevant is

Juridische analyse

- Systematische interpretatie
  - Dynamische uitleg: ander recht wordt van toepassing als vn verhuist. Dat kan niet de bedoeling zijn
  - Lidstaat waar vn verblijfplaats heeft bij aangaan overeenkomst
  - De levenrichtlijn pleit voor een statische uitleg

Juridische analyse

- Teleologische interpretatie
  - Doel en opzet: voorkomen concurrentiedistorsies
  - Bel.pl. Concurrentie valt weg nadat de verz. In Nederland is gesloten en zijn woonplaats naar België verlegt
  - Statische uitleg is in overeenstemming met doel art. 50 levenrichtlijn
  - Overweging 69: niet aan deze situatie gedacht!

Fundamentele vrijheden

- EU-verdrag biedt geen garantie dat overbrenging werkzaamheden naar een andere lidstaat fiscaal neutraal is
- Toch kan bij dyn. Uitleg op indirecte wijze afbreuk gedaan worden aan vrijheden van verkeer als hij zijn polis wil voortzetten
- Bij statische gevolgen hoeft men niet te vrezen voor negatieve gevolgen
- Daarom pleit ook vrijheid van verkeer voor deze uitleg

Conclusie Kokott

- Statische uitleg vindt steun in normatieve context art. 50 levensverzekeringsrichtlijn, rekening houdend met de fundamentele vrijheden, daarom:
  - Art. 51: lidstaat van de verbintenis bij natuurlijke personen moet worden bepaald ten tijde van het aangaan van de overeenkomst
  - Dit artikel verzet zich tegen een jaarlijkse taks op verzekeringen zonder dat rekening wordt gehouden met de verblijfplaats van de verzekeringnemer ten tijde van het aangaan van de overeenkomst

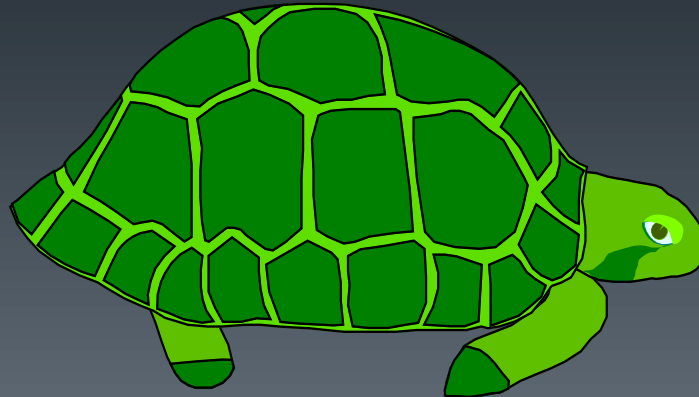

UITSPRAAK EHvJ

- Artikel 50 ....betreffende levensverzekering moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet ertegen verzet dat een lidstaat een indirecte taks heft op levensverzekeringspremies die zijn betaald door verzekeringnemers die natuurlijke personen zijn en hun gewone verblijfplaats in deze lidstaat hebben, wanneer de betrokken verzekeringsovereenkomsten zijn afgesloten in een andere lidstaat waarin deze verzekeringnemers op de datum van het afsluiten van de overeenkomst hun gewone verblijfplaats hadden.

Tot slot

- Eén Europese pensioenmarkt nadert langzaam maar zeker, maar verschillende pensioenregimes blijven
- Subsidiariteitsbeginsel zand in raderen
- Toepasselijk (arbeids)recht en politiek hindernis
- *EC gaat onderzoek doen naar overeenkomstgerelateerde obstakels voor ontwikkelen en verkopen van levensverzekeringsproducten*
- Fiscale barrières over 5 tot 10 jaar opgeruimd (GD in 2004)

Tot slot

